

Leista skirti naujus diplomatinis atstovus

Spalio 25 d. Čikagoje posėdžiavo JAV Lietuvių Bendruomenės taryba, pirmininkaujama Vytauto Izbioko. Posėdyje dalyvavo ir garbės svečiai „Drauge“ spalio 28 d. toliau rašoma:

„Svarbiausieji sesijos svečiai — du Baltųjų Rūmų atstovai: dr. Stephen Aiello — JAV prezidento specialus padėjėjas etniniam reikalams ir jo pavaduotoja Victoria Mongiardo. Sesijos dalyviams juos pristatė Rimas Česonis, neseniai paskirtas nariu delegacijos, vykstančios į artėjančią Madrido konferenciją, kurioje bus peržiūrėtas 1975 m. pasirašytų Helsinkio sutarimų vykdymas.

V. Mongiardo pareiškė, kad jos pažintis su Lietuvių Bendruomene yra buvusi vienas iš maloniausių jos gyvenimo patirčių. Lietuviai ir kiti pabaltiečiai buvo pirmosios etninės grupės, su kuriomis jai teko dirbti, kurios ją supažindino su žmogaus teisių svarba. „Jūsų rūpestis, jūsų užsilaikymas privertė mus Baltuosiuose Rūmuose šiam reikalui angažuo-
tis“, pareiškė Victoria Mongiardo.

Dr. Stephen Aiello pasveikino visus prez. ir ponios Carter bei viceprez. ir ponios Mondale vardais. Dr. Aiello pirmąsias pareiškė esąs sujaudintas žiniu, kurias yra atvežęs. Tai, žinoma, tik vėliau patikslino, pirma pateikdamas žinių apie jo įstaigos atliktus darbus.

Etninių reikalų įstaiga vadovaujasi filosofija, kad vadinamieji „etniniai amerikiečiai“ rūpi tokie pat dalykai, kaip visiems Amerikos gyventojams. Turime specifinių interesų bei troškimų, bet esame dalis tų kelių, kurie jungia Amerikos mozaiką. Per prez. Carterio kadenciją gal pirmą kartą kreiptas į mums netikėtai dėmesį ir tokias tautines grupes rūpinam reikalus, kaip šeima, gyvenamųjų apylinkių ir bendruomenių sustiprinimą bei diskriminaciją prieš tautines mažumas. Sudaryti specialius komitetai šiems reikalams tirti ir problemoms spręsti. Pirmą kartą tautinės grupės yra gavę tokį didelį dėmesį savo rūpesčiams.

Svietimo srityje, anot dr. Aiello, yra ypač svarbi JAV lietuviams. Nepaisant nedidelio lietuvių skaičiaus, lietuvių akademiškai ir moksliniškai rikiuojasi tarpe pagrindinių Amerikos intelektualinių pajėgų, drauge su aziatų kilmės amerikiečiais.

JAV užsienio politika yra vienas pagrindinių rūpesčių Amerikos tautinėms grupėms. Dr. Aiello priminė, kad prez. Carteris nuo pirmos savo kadencijos dienos yra pareiškęs, kad jo užsienio politikos kėtinys tikrai yra kova už žmogaus teises. Tuo metu daugelis tai pavadino naiviu pareiškimu. Tačiau tai nėra naivu, pareiškė kalbėtojas. Kiekvienas Amerikos prezidentas turi angažuoti žmogaus teisių gynimą. Prezidentas Carteris nėra nukrypsęs nuo šio užsilaikymo. Už dviejų savaičių JAV delegacija išvyksta į Madrido konferenciją. Jos sudėtyje bus ir Rimas Česonis, kuris atstovaus Amerikos lietuviams. Iš 30 vykstančių delegatų, prezidentas yra paskyręs 11 Rytų Europos kilmės žmonių, kurie aktyviai reikšiasi kovoje už žmogaus teises. Tai didelis laimėjimas etninėms grupėms.

Dr. Aiello prez. Carterio vardu padėkojo lietuviams už neabejotiną paramą prezidento užimtai pozicijai dėl Afganistano okupacijos. Kaip žinoma, sovietų žygis nėra naujas reiškinys. Tokie įvykiai kartojasi nuo Pabaltijo okupacijos prieš 40 metų.

Toliau svečias patvirtino JAV valdžios paramą laisvės ir Laisvosios Europos radijo laidos ir Rytų Europą. 1977 metais šioms laidos buvo skirta 57 milijonai dolerių, o 1981 m. žadama paremti 104 mln. dol. suma. 1982 m. šių dviejų radijų galimumas bus dvigubai didesnis negu 1976 m., Carteriui atėjus į valdžią.

Dr. Aiello apgailestavo, kad jis ir Rosalyn Carter negalėjo dalyvauti VI Tautinių šokių šventėje, kaip kad buvo tikėtasi. Jis mūrė, jog įvyko kelionės tvarkymo klaida. Taip pat pareiškė rūpestį dėl 18 lietuvių, kurių šiuo metu laukia teismo byla už demonstravimą prie sovietų ambasados. Anot jo, kai kurie galvoja, kad būtų labai lengva prezidentui pakelti telefono ragelį ir įsakyti teisingumo ministerijai atvesti bylą. Atmintina, kad kai praėjusio buvo bandyta kištis į teisingumo ministerijos reikalus, pasikėsinta prieš šio krašto konstitucinę sistemą. Dr. Aiello reikė vilti, kad Washingtono rajoninis teismas pats supras demonstrantų motyvą ir atmes jų bylą.

Pagaliau dr. Stephen Aiello atskleidė svarbiausią savo pranešimo žinią: viena iš svarbiausių išsivijusių lietuvių politinių pastangų rezultata. Skaitytajams pateikime pilną šio Baltųjų rūmų patvirtinto pareiškimo vertimą:

„Jungtinės Amerikos Valstybės niekada nepripažino prievartinio ir nelegalaus

Padėkos ir atsisveikinimo žodis

Tik ką gautas Lietuvos pogrindžio „Alma Mater“ Nr. 4.

Šio numerio turinys: Tikėjimas (eilėr.), Mažos tautos didelė pengalė, Medžiaginė pažanga ir tautos buitis, Pasaulio lietuvių jaunimo IV kongresas sveikina pavergtos Lietuvos jaunimą. Paskutinis žingsnis (novelė), Vilniaus u-to jubiliejiniai renginiai, Ketvirtas pašalinimas (tesinys), Mes — kovų karta, Kalėdos gulage. Priešpauos valždai (eilėr.), Kodėl buvo pagrobtas V. Česūnas?, Iš kultūrinio gyvenimo Lietuvoje, Rašytojų pavergimas Lietuvoje, Tau dainuosiu (eilėr.), Publikacijos, Spauda, Kratos, tardymai, Informacijos, Vietoj satyros ir humoro, Padėkos ir atsisveikinimo žodis.

Išleistas Vilniuje 1979 m., spalio-lapkričio-gruodis.

Spausdinamės tą padėkų ir atsisveikinimo žodį.

Štai jau išleidžiame KETVIRTĄJį, paskutinįjį šių jubiliejinį VU metų ALMA MATER numerį.

Jis, kaip ir ankstesnieji trys, turi simboliką — 100 mašinraščio puslapių prasmę. Keturi numeriai — kiekvienas po 100 puslapių — tokį turėjome uždavini. Iki eimėme leisti šį leidinį. Taip mes simbolikai nutarėme atsisiepti į garbingą 400 metų VU jubiliejų. Uždavinių įvykdėme. Bent puslapių skaičiumi... Nors puslapių skaičius ir reikšmingas, bet svarbiau turinys. Tik apie turinį ne mums kalbėti. Juo labiau jį vertinti. Mes galime pasisakyti klausimu: ar pavyko padaryti tai, ką buvome užsibrėžę?

Dalinai pavyko. Mes stengėmės kelti tuos klausimus, kurie labiausiai susiję su VU jubiliejumi, kurie labiausiai domi-

Pabaltijo respublikų — Estijos, Latvijos ir Lietuvos inkorporavimo ir Sovietų Sąjungą 1940 metais. Šių trijų valstybių tapatybė siekia kelis šimtus metų ir kiekviena jų patyrė įvairius nepriklausomybės laikotarpus.

Po Pirmojo pasaulinio karo visos trys valstybės atgavo tikrą nepriklausomybę ir buvo pripažintos, kaip pilnai suverenos narės tarptautinėje bendruomenėje bei Tautų Sąjungoje. Sovietų Sąjunga formaliai ir sutartinis pripažino Pabaltijo valstybių nepriklausomybę. Nepaisant to, 1940 m., kuomet dėmesys buvo nukreiptas į karinius veiksmus kitur Europoje, Sovietų Sąjunga okupavo Pabaltijo kraštus.

Jungtinės Valstybės ketina neribotą laiką testuoti savo nepripažinimo politiką. Vienas svarbus šios politikos aspektas yra mūsų nuo 1940 m. besitęsiantis paskutinių trijų nepriklausomų Pabaltijo kraštų vyriausybės diplomatinį atstovų akreditavimas ir pripažinimas. Tų atstovų vaidmuo, kurį jie yra su orumu ir garbingai atlikę, yra išlaikyti laisvosios Estijos, laisvosios Latvijos ir laisvosios Lietuvos idealą. Būdami apčiuopiama mūsų nepripažinimo politikos išraiška, diplomatiniai atstovai yra svarbūs simboliai pabaltiečiams.

Iki šiol esame pripažinę tik tuos Pabaltijo kraštų diplomatinis atstovus, kurie 1940 m. buvo paskutiniųjų trijų nepriklausomų vyriausybės įgalioti diplomatinės tarnybos pareigūnai. Laikui bėgant, liko tik saujelė asmenų, kurie akredituoti sutinkamai su šiuo reikalavimu.

Atsižvelgiant į Pabaltijo valstybių diplomatinės reprezentacijos svarbų simbolinį vaidmenį, Baltijai Rūmai ir Valstybės departamentas, atsakydami į jų prašymą, yra pasirodę artimai bendradarbiauti su trimis dabartiniais Pabaltijo charge d'affaires, tikslu paskirti jų įpėdinius, siekiant užtikrinti tolesnę atstovavimą, kai dabartinis Pabaltijo diplomatų korpusas negalės funkcionuoti.

Dr. Aiello prašė dirbusius šio nutarimo įgyvendinimui mečiūojant susisiekti su savo charge d'affaires ir kreiptis į Valstybės departamentą.

Dr. Aiello pareiškė, kad jam yra didelė garbė būti šios žinios nešėju, ir dėkojo Lietuvių Bendruomenės atstovams, kurie pasiūlymė šiam reikalui.

Dr. Aiello pareiškimą lydėjo Lietuvių Bendruomenės Tarybos narių katučių audra ir „bravo!“ šauksmai. JAV LB Valdybos pirmininkas Vytautas Kutkus, Visuomeninių reikalų tarybos pirmininkas Algimantas Gečys, Rimas Česonis ir pirm. Vytautas Izbiokas pirmieji spaudė svečiui ranką. Nesiliaujančių plojimų ir sveikinimų iš visų pusių aiškiai sujaudintas, dr. Aiello pats sveikino JAV LB darbuotojus už jų ilgąmetes pastangas Pabaltijo valstybių diplomatiniams testinimui užtikrinti.

Fotografų lemputėmis blykčiojant, abu svečiai buvo supažindinti su Lietuvos Generaline garbės konsule Juze Daulvardine, kuri paskui pakviesta tarti sveikinimo žodį.

no akademinį jaunimą. Nevengėme tų temų, kurios reikalingos ne tik akademiniam jaunimui, bet ir šiaip giliai mąstančiam inteliigentui. nors jis jau nebesėdi aukštųjų mokyklų auditorijose. Mums rūpėjo ir tie klausimai, tos problemos, kurios jaudina visą mūsų susirūpinusią tautą. Reikšmingiausi dalykai, straipsniais ar kitokia forma pasiekė mūsų redakciją, neliko be dėmesio. Taip pat stengėmės leidynei turinį įvairinti, nevengdami literatūrą (gal net pradedančiųjų) darbų. Gal galėjome ir geriau padaryti, ypač stilius atžvilgiu bei grožinių literatūros kūrinių požiūriu, ypač turint galvoje, kad rašytojai-profesionalai tikėdamiesi būti sovietinėje spaudoje, bijo bendradarbiauti su mumis, vengdami valdžios įtarimų, kad gali būti atpažinti jų „stilius“.

Tenka pažymėti, kad mūsų leidinio paplitimas Lietuvoje nėra toks, koks turėtų būti. Tai, be abejo, nulemia daugelis objektyvių sąlygų. Bet mums „knygnešių“ pagalba suteikė užsienio radijas. Tai gerokai palengvino mūsų darbą. „Grižtamuoju procesu“ tiksliau asmenų skaitė mūsų leidinį. Mes džiaugiamės, kad tokiu būdu įsigydamas skaitytojų visame krašte, ALMA MATER tapo populiarius. Juo domimasi, o tai yra mūsų bendradarbiams didžiausias „honoraras“. Už tai mes visų pirma ir dėkojame toms radijo stotims užsienyje, kurios jautriai atkreipė dėmesį į mūsų leidinį.

Dėkojame „LKB Kronikai“, širdingai pasveikinusiai ir palinkėjusiai mums visaiškai darbuotis. Daug šiltų žodžių apie mus įsakė ir „Aušra“, plačiai parencuodama mūsų leidinį, palinkėjusi būti tiesos švyturiumi. „Aušra“ giliai suprato, kokiomis sąlygomis mums tenka dirbti. Už tai „AUŠRA“ didelis ačiū!

Ne be dėmesio mūsų leidinys liko ir „Perspektyvų“ bendradarbių straipsniuose. Aišku, ir „Perspektyvos“ vertos mūsų dėkingumo.

Ta pačia proga dėkojame visiems tiems mūsų naujiesiems draugams užsienyje, kurie vienaip ar kitaip atsiliepė į mūsų leidinį, išpopuliarino arba tebepopularina mūsų leidinį svetur gyvenančių lietuvių, ypač jaunimo tarpe. Visiems ačiū!

Būtime neteisinti, jei užmirštume mūsų bendradarbius, kurių gal nepažįstame, bet kurie nuosirdžiai talkininkavo mūsų nelengvame darbe, rašė, kėlė svarbias problemas, jaudinosi dėl mūsų tautos sunkios padėties. Labai didelio dėkingumo nusipelnė tie „pilkieji didvyriai“, kurie, rizikuodami savo laisve, aukodami visas laisvas valandas, sveikata, didelę įtampos įvairiais būdais daugino mūsų leidinį.

Negalime užmiršti ir tų, kurie jį platinę, pagaliau kiekvienas skaitytojas tapo mūsų geru draugu, vertu padėkos (šandien skaitytojas, o žiūrėk, rytoj — jau platinėtojas, rėmėjas...). Taigi, visiems, visiems dėkojame!

Čia reikėtų jau dėti tašką. Bet mes jaučiamės, kad kiekvienas, kuris skaitys šios žodžius, kels klausimą — ką mano toliau daryti „Alma Mater“ leidėjas? Trumpiau: ar eis toliau ALMA MATER?...

Nenorime nieko konkretaus ši kartą žadėti, juo labiau, kad darbų yra begalės. Galima tik pasakyti, kad toks ar panašus leidinys tikrai yra reikalingas. Mes šiais metais atlikome tik „pirmą etapą“. Kaip bus ateityje, dabar nelengva prognozuoti. Žinome tik, kad niekas nesijaučia jau atlikęs „savo darbą“ ir „galis ramiai išsėdėti“... O forma — ne tiek svarbi...

Tuo ir baigiame savo pastabas, išleisdami KETVIRTĄJį — šių jubiliejinį metų paskutinįjį, turintį ir simbolinę prasmę, ALMA MATER numerį. Kur ir kaip susitiksim — parodys artimiausioji ateitis.

Linkime visiems gerai ir prasmingai sutikti šv. Kalėdų ir Naujų Metų šventes.

ALMA MATER redaktorius ir leidėjas

ST. HELENS KALNAS KALTAS

Japonijos meteorologas tvirtina, kad praeitais metais JAV, Vašingtono valstijoje, prasiveržęs St. Helens kalno vulkanas kaltas už nederlių Japonijoje.

Buvo nenormaliai vėsus oras šią vasarą ir pakenkė javams. Apie saulę buvo matyti blyškūs raudoni žiedai — saulė švietė pro vulkanines dūlkes.

Kun. Rudolfui Vymeriui

mirus, jo broli Povilą Vymerį ir

šeimą giliai užjaučiame

Vladas ir Valerija Čapai

PASAULYJE

PREZIDENTAS RONALDAS REAGANAS

Didelė balsų persvara nauju JAV prezidentu išrinktas respublikonų partijos kandidatas Ronaldas Reaganas.

Iš demokrato Carter'o prezidento pareigas jis perims sausio 20 d.

PAJUDEJUSI AMERIKIEČIŲ ĮKAITŲ BYLA IRANE

Prieš pat prezidentinius rinkimus JAV sujungio Iranas, savo parlamente sutaręs, kuriomis sąlygomis galėtų būti grąžinti dabar jau metus nelaisvėje išlaikyti 52 amerikiečių ambasados pareigūnai (be kita ko, juos saugoję studentai sutarė perduoti vyriausybės žinion, ir tai laikoma geru ženklu).

Irano sąlygos svarstomos. Iranas nori, kad JAV nesikęstų į jo reikalus, kad grąžintų užšaldytus priklausančius padėtu atgauti šacho turtus ir nereikėtų jokių pretenzijų. Dvi sąlygos ypač painios. Didelę dalį tų užšaldytųjų priklausančių sudaro dar šacho laikais užpirtos ginklų atsarginės dalys. Jas grąžinti reikėtų išvėlti į Irano - Irako karą. Be to, Iranas turi JAV skolų, tai dėl to turėtų būti einama į teismus — visas reikalus užtruktų. Be teismų ir šacho turtai negalėtų būti grąžinti.

NEDERLIUS PALIETĖ KINIJOS KAIMUS

Kinijos kai kuriose provincijose sausros, o kitose lietus labai pakenkė derliams, tai žmonės iš kaimų veržiasi į miestus, ieškodami pragyvenimo šaltinių.

Tačiau Kinija pagal sutartį galės gauti grūdų iš JAV.

DAU KAS SUTARTA SU PINKOWSKIU

Lenkijos profesinės sąjungos „Solidarnie“ sutarė su ministru pirmininku P. P. Pinkowskui, kad dabar joms bus duota teisė leisti savo laikraštį, turėti leidyklą, naudotis radiju ir televizija. Aukščiausiasis teismas persvarstys įstatų bylą, nes teismas juose saivalikiai įrašė paragrafą apie priklausomybę nuo partijos.

Kadangi Varšuvoje baigia išuštėti oficialių profesinių sąjungų rūmai, tai naujosios tikisi greit įsikurti juose.

Zurnalistai taip pat sujudo. Jie nori pakeisti savo įstatus ir labiau nepriklausomus, išsivystyti liberalesnę vadovybę ir pradėti nebendradarbiauti su cenzoriais.

Iškvietiams ir Kremliaus Lenkijos komunistų partijos vadui Kanai ir m. n. pirm. Pinkowskui sovietiniai vadai pareiškė pasitikėjimą ir pažadėjo ekonominę paramą.

EEB GRŪDAI SOV. SĄJUNGAI

Prasidėjo trūkumas, kai paaiškėjo, kad Europos Ekonominė Bendruomenė parduotų pigiomis kainomis Sov. Sąjungai daugiau kaip 500.000 tonų pašarams tinkamų grūdų. Mokesčių mokėtojams tas biznis kainuos apie 10 ml. svarų. Ta žinia ypač suerzino britus.

Tą pusmilijonį tonų sudaro 140.000 tonų Britanijos grūdų, 250.000 t Vakarų Vokietijos, po 60.000 t Prancūzijos ir Olandijos.

Dabar tariamasi, kad reikia jau atšaukti draudimą ir laisvai pardavinėti subdijuojamus grūdus, nes jų yra per didelės atsargos.

TURKIJOS KARINĖS VALDŽIOS PASISAKYMAS

Turkijos karinės valdžios atstovas gen. Saitik sakė, kad krašte bus įvykdytos didelės socialinės, ekonominės ir politinės reformos ir tik tada pereita prie civilinės valdžios.

Su terorizmu dar nesusitvarkyta Po rugsėjo 12 d. perversmo buvo suimta 6.900, iš jų 3.900 sudarytos bylos, 746 nuteisti. Kai buvo paskelbta įsakymas atiduoti ginklus, sumesta 123.500 pistoletų, 2.500 automatų ir 25.144 šautuvai.

JEI BUS GRĄŽINTI ĮKAITAI

Egipte amerikiečių lėktuvai laukia su kuru, kuris reikalingas Irano aviacijai, taip pat paruoštos visokios atsarginės dalys. Viskas bus pristatyta tuoj, jei tik Iranas paleis amerikiečių įkaitus.

Taip pat bus atiduoti Iranui dabar JAV bankuose užšaldyti indėliai (apie 8 milijardai dolerių).

SOVIETŲ SĄJUNGOS NAFTA

Sov. Sąjungos naftos ministeris pareiškė, kad šiais metais bus naftos pagaminta 600 ml. tonų, o tai reikštų, kad ji yra pats didžiausias pasaulyje jos gamintojas.

Per pirmuosius 9 šių metų mėnesius pagaminta 450 ml. tonų.

7 dienos

— Jo imperatiškoji didenybė Reza šachas antrasis — tokiu titulu pasivadino Irano mirusio šacho sūnus ir iš Egipto paragino visus iraniečius vyti iš savo krašto Irano karūmone, o JAV valstybės departamentas pareiškė, kad Amerika pripažįsta dabartinę Irano vyriausybę ir su juo meturės reikalų.

— NATO kraštų armijų visi šautuvai ir automatai turės naudotis standartine amunicija — kulkos bus vienodo dydžio.

— Gavusi Maskvoje vizą išvažuoti į Kaliforniją pas dukterį, 111 metų amžiaus senutė Chatun Karapetian pasižadėjo būti gera amerikietė ir ta proga prisipažino, kad niekad negėrusi alkoholinių gėrimų, nerūkiusi ir nemėlavusi.

— Rytų Vokietijoje areštuoti 6 kareiviai, kurie buvę sutarę nužudyti krašto apsaugos ministrį gen. Hoffmanną (be kita ko, jis yra autorius tos sienos, kuri skiria Rytų ir Vakarų Vokietijas).

— Vengrija sumažina pajamų mokesčius privačiam dirbantiems amatininkams, prekybininkams ir pagal nuomos sutartį prekiaujantiems valstybinėse parduotuvėse.

— Portugalijos komunistų partija gruodžio mėn. prezidentiniams rinkimams ruošiasi siūlyti savo kandidatą.

— Nusivylęs dėl padėties savo krašte, pabėgo į Vakarus Afganistano anglų kalba leidžiamą dienraštį „The Kabul New Times“ viceredaktorius Barialai („99 procentai afganų priešinais komunistui, ir aš apsisprendžiau, kad negaliu eiti prieš savo tautos valią“, pareiškė jis).

— Izraelis aprūpina Iraną atsarginėmis lėktuvų dalimis (Irano lėktuvai buvo pirkti iš JAV).

— Populiarus Prancūzijos komediantas Coluche pasiryžęs kitais metais balandžio mėn. rinkimuose kandidatuoti į prezidentus, ir jo motyvas štai koks: jau gana ilgai turėjome dešiniojo sparno jėgas, bet dar nežinome, koks būtų kairiojo sparno jėgas, tad verta išbandyti.

— Kinija turinti apie 10 ml. krikščioninių, ir per sekančios porą metų žadama kontrabandos būdu įgabenti jiems milijoną biblijų.

— Šiauriniame Sydnejaus mieste pakraštyje kilo bent trys miškų - krūmų gaisrai, ir tos apylinkės gyventojams buvo įsakta išsikraustyti iš namų.

— Sov. Sąjunga Sibire šiais metais išsprogdo jau aštuntą bandomąjį atominį įtaisą.

— Ligi šiol kairiosios vyriausybės valdytoje Jamaikoje rinkimus laimėjo Seaga vadovaujama dešiniųjų partija, ir Kuba buvo paprašyta atšaukti savo ambasadorių, kuris kišasi į krašto vidaus reikalus.

„AFGHAN VOICE“

Londono Afganistano emigrantai ir pabėgėliai pradėjo leisti laikraštį anglų kalba, pavadintą „Afghan Voice“.

Spausdinama straipsniai, žinios iš Afganistano, laiškai iš pabėgėlių stovyklų ir kt.

Nr. 2 vedamajame rašoma:

„Nėra lengva, kaip kai kas galvoja, afganams laimėti kovą. Tačiau nepaneigiamas dalykas, kad mes tikime į savo pergalę. Dėvas yra su mumis, teisingumas yra mūsų pusėje, kraštas yra mūsų kraštas, ir kiekvienas asmuo krašte jaučia pareigą ginti savo religiją, tikėjimą, tautinę garbę, kultūrą, tradicijas ir kitas savo visuomeninę etines vertybes iki paskutinio kraujo lašo. Mes gyvename pagal savo įsitikinimus ir esame pasiryžę kentėti dėl jų. Mūsų karta gerai supranta, kas yra tas baurusis raudonojo kolonializmo veidas, ir kokie jo siekimai mūsų krašte. Tikime, kad mirtis yra geriau negu gyvenimas dabartinėje vergijoje, ir politinis suokabis prieš mus neprivers mūsų atsisakyti savo nusistatymo.“

Toliau dar pasisakoma šitai dėl pasaulio laikysenos Afganistano klausimu:

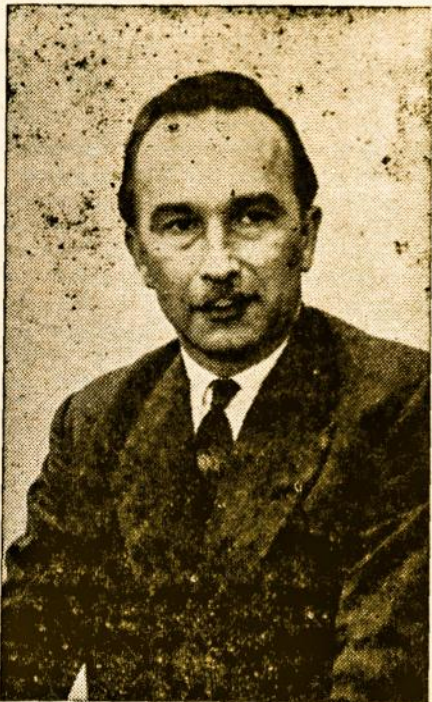
„Kai dėl barbariškų rusų karinių veiksmų Afganistane, tai žinoma, kad tai buvo žodžių pasmerkta tarptautiškai, tačiau mes atkreipiame dėmesį į tai, kad pasmerkimas žodžiais neveda į tiesioginį, pozityvų politinį sprendimą ir neatneš taikos, saugumo ir politinio sprendimo Afganistanui ir iš viso tam rajonui. Ką mes norime pabrėžtinai pasakyti savo skaitytojams, tai kad Afganistano padėtis gali nuvesti į tarptautinę katastrofą. Pasaulis privalo suprasti rusų imperialistinės politikos siekimus, kurie remiasi ekspansija, dominavimu stipniems ir aktyvantiems pasaulio kraštams — užvaldomu tu, kurie nepajėgūs atsiginti, — jėms atimama teisė būti laisvais, teisė patiems apsispręsti ir priimti rusišką visuomeninę santvarką.

25 METAI LIETUVIŲ SODYBAI

Nors ir pavėluotai, Lietuvos Sodybos šildymo jubiliejus buvo paminėtas šeštadienį, spalio 25 d. Jį pravedė Klemensas Tamoliūnas, pasikviesdamas į garbės prezidiumą du iš trijų direktorių, nupirkusių Sodybą: Mečį Bajoriną ir Antaną Žukauską, taipgi dabartinį Sodybos vedėją Bernadetą ir Justą Snabaičią, LNB pirm. Jara Alkį, DBLS pirm. Zigimą Jura, DBLS

efektingai išgarsino naująją Sodybą per „EL“, kad ir „medinių šaukštų“ grėsmė nepajėgė sutrukdyti sėkmingo pinigų vaiaus.

Apie pirmuosius L. Sodybos žingsnius,

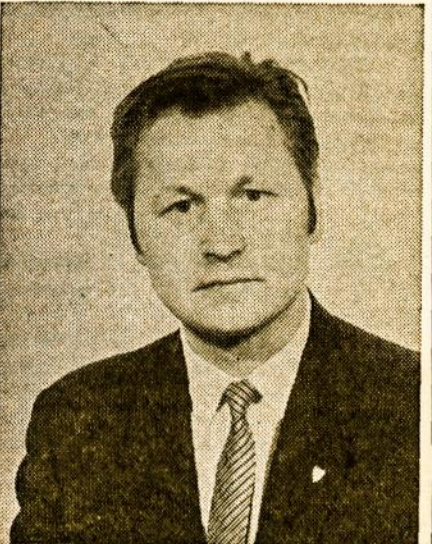
Pirmasis Lietuvos Sodybos vedėjas Antanas Žukauskas

Lietuvių Sodybą nupirkęs pirmasis LNB pirm. Mečys Bajorinas

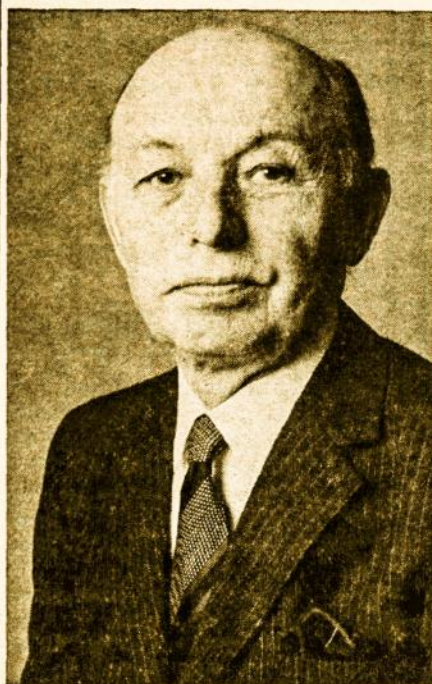
Tarybos pirm. Eimutį Sovą ir Sodybos kapelioną Aleksandrą Gerybą.

Sodybos salė buvo pilnutėlė iš arti ir iš toli atvykusių svečių. Apie pusę jų gyresis dalyvavę pirmame Sekminių sąskrydyje prie 25 metų (vienas jų atsivėžė ir įrodymą — tos savaitės „EL“, kuriame buvo dalyvių parašai).

Labai pasigedome a.a. kun. Antano Kazlausko, kuris tiek daug prisidėjo prie Sodybos išgyveno, o taip pat a.a. Juozo ir Emilijos Lūžų, ilgamečių Sodybos vedėjų. Taipgi pasigedome trečio to laiko direktoriaus — Rosčio Baublio ir to meto „EL“ redaktoriaus Broniaus Daunoro, kuris

Dabartinis LNB pirm. Juras Alkis

Pirmasis Lietuvos Sodybos vedėjas Antanas Žukauskas

Antrasis Lietuvos Sodybos vedėjas Juozas Lūža

jos tolimesnę veiklą ir jos reikšmę D. Britanijos lietuviams kalbėjo Z. Juras, M. Bajorinas, J. Alkis ir kun. A. Geryba, kuris taipgi atlaikė mišias sekminių ir pasakė tai proga pritaikytą pamokslą.

Sidabrinio jubiliejaus proga Sodyba višus svečius škaniai pavaišino, o kas norėjo, galėjo ir pasišėkti.

Meš, vyresnieji, o jų buvo gana... daug,

Su lietuviais pasaulyje

PAMINETAS RAŠYTOJAS
PULGIS ANDRIUSIS

Sydnejaus Lietuvių klubė P. Rūtenio ir V. Kazoko pastangomis spalio 12 d. įspūdingai buvo paminėtas prieš dešimt metų Adelaideje miręs rašytojas Pulgis Andriusis.

Scenoje iš skaidrės A. Dūdaičio rūpesti pasirodė didelis P. Andriusio portretas ir pasigirdo savo kūrybą skaitęs pats rašytojas.

Pranešimą „Pulgis Andriusio legenda“ skaitė Vincas Kazokas. Ištraukas iš rašytojo kūrinių skaitė D. Labutytė-Bieri, H. Kačinskas (iš juostelės klausytasi), V. Šliogeris, J. A. Jūragis, P. Rūtenis ir S. Skornulis. P. Rūtenis dar padainavo keletą liaudies dainų, kurias labiausiai mėgo P. Andriusis.

IKI PASIMATYMO KARALIAUČIUJE
„Laisvoji Lietuva“ persispausdino „Europos Lietuvio“ pirmame puslapyje naujojamą žemėlapi su tokiu priedu:
„Visi turime išsąmoninti ir reikalausti, atsisitauti Nepriklausomai Lietuvai, šiame žemėlapyje nubrėžtų sienų.“

**AUSTRALIJOS LIETUVIŲ DIENOS
ADELAIDEJE**

Jau skelbiama jų programa. Gruodžio 26 d. bus iškilmingas atidarymas, kuriame dalyvaus Pietų Australijos gubernatoriaus ir kitų žymių australų, taip pat literatū-

Dabartiniai Lietuvos Sodybos vedėjai Bernadeta ir Justas Snabaičiai

praleidome vakarą prisiminimais ir lygimais. Juk Sodybą nupirkome labai apleistą, patys gaminome elektrą, kuri dažnai sugedavo, patys pumpavome vandeni, o ta pompa vis sustreikuodavo. Šildymo beveik nebuvo. Žolė lauke buvo didesnė už Sodybos pirmąjį vedėją (A. Žukauską). Bet vietovė mus sužavėjo, ir neturėjome jokios abejonės, kad čia bus... Lietuva Britanijoje.

Teko daug privargti, bet vargome ir dirbome su entuziazmu. Valkinai ir merginos atostogas praleisdavo dirbdami Sodyboje, skyriai varžėsi vienas su kitu, aprū-

AMERIKIEČIAI SAKO: NUOSTABUS REŽISIERIUS

Jonas Jurašas

Vasario mėn. JAV spaudoje gana garsiai nuskambėjo režisieriaus Jono Jurašo vardas: tada jis Providence, R. I., teatre pastatė Nikolajaus Erdmano 1932 m. parašytą, bet sovietiniuose teatruose uždraustą vaidinti komediją „Nusižudymas“.

Dabar jo vardas dar garsiau skamba, nes tą patį veikalą jis pastatė jau garsia-

ros vakaras. Gruodžio 27 d. — jaunimo koncertas. Gruodžio 28 d. lietuvių teatras „Vaidila“ suvaidins St. Santvaro „Žvejus“. Gruodžio 29 d. bus tautinių šokių, o gruodžio 30 d. — dainų šventė.

**NAUJŲJŲ LAIKŲ LIETUVOS
ISTORIJOS ANTRASIS TOMAS**

Prano Čepėno parašytosios Lietuvos naujųjų laikų istorijos (lietuvių tautos praeitis ir nepriklausomos Lietuvos atkūrimas) antrasis tomas jau spausdinamas. Jame rašoma apie 1914-1923 m. laikotarpį. Knyga turi apie 700 puslapių, kietais viršeliais, ir kainą dabar užsisakančiams 20 dol. (vėliau bus pardavinėjama po 25 dol.). Leidėjo adresas: J. Urbelis, 1649 No. Broadway, Melrose Park, Ill. 60160, USA.

**SPAUDA YRA VIENINTELIS RYŠYS,
JUNGIAS PLACIAI ISSISKLAIDŽIUSIUS**

jame teatrų centre Broadwajuje, ANTA teatre. Laikraščiai ir žurnalai prirašė entuziastiškų recenzijų apie veikalą, režisierių ir patį pastatymą. Pasisekė dar padidinti šiam veikalui vaidinti iškvieštas britų aktorius Derek Jacobi, televizijos žiūrovams pažįstamas iš serijos „I, Claudius“.

J. Jurašo vėl primenama disidentinė biografija. O apie pastatymą sakoma, kad jis yra stebinantis. „Jurašo pastatymas iš-

Jonas Jurašas

siveržia iš Erdmano teksto rėmų“, rašo Jack Kroll „Newsweek“. „Tai didelis, drąsus pastatymas“. „New York Post“ kritikas Clive Barnes iškėlė didelių jo režisūrinius sugebėjimus ir išvadą pasidaro tokia: „Trigubas debiutas — Erdmano, Jurašo ir Jacobi — yra toksai įvykis, kurio negalima praleisti.“ Tas pats kritikas kitoj vietoj, priminęs, kad Jurašas, kaip nepatogus disidentas, buvo pašalintas iš teatro, ryšium su šiuo pastatymu parašė: „Gal jis ir nepatogus disidentas, bet jis taip pat yra ir nuostabus režisierius — Amerika turės grąžinti taktą iki jo durų...“ Veiklas esąs ypač gerai parasytas ir meistriškai pastatytas. „The New York Time“ kritikas Frank Rich sako, kad J. Jurašas turi vaizduotę, kuri prilygsta veikalo autoriaus vaizduotei. „Newsday“ Allan Wallach smulkiau aptaria pastatymo originalumą. Wins radijo teatro kritikė Leida Snow, be kita ko, sakė, kad didžiausio pagyrimo ir padėkos vertas J. Jurašas. „The Recorder“ meno reikalų kritikas Peter Wynne išgria pastatymo stilių. „The Star-Ledger“ išspausdintojo straipsnio autorius William A. Raidy iškėlė režisieriaus sugebėjimą pastatyme išbalansuoti tarp farso ir politinio komentaro ir pastatymą vadina meistrišku.

Pasisekimas didelis, ir kritikai linki, kad tas pastatymas ilgai išlaikytų teatre. Dar esą ruošiamasi statyti taip pat Vašingtone, Čikagoje ir New Haven. Pasisekimas veikalo, o taip pat Jono Jurašo, atėjusio dirbti į teatrų centrą ir susilaukusio gražiausių atsiliepimų.

M. Bajorinas

Žemaičio atsiminimai

Marcelė mane supažindino su šiuo namų tvarka. Poną reikėsi vadinti ponytėle, o jos dukrą Julką — panele. Taip pat papasakojo ir pono Razvadausko tradiciją. Čia jis buvo atėjęs užkuriomis, vesdamas vyresniąją Kryževičiūtę, atseit, ponytėlę. Po kelių bendro gyvenimo metų Razvadauskis išprotėjo. Kurį laiką dar buvęs ramus ir vaikščiojęs laisvas. Labai mėgęs Judros upę. Vasaros metu valandų valandas prastovėdavo ant kranto, sėdamas tekantį vandenį. Vėliau žmona uždarė jį kambarielyje, kurio langai turėjo storų lentų ir, kaip ir durys, užsklendžiamas langinės. Nelaimingasis, pasijutęs įkalintas tamsiame kambarielyje, ėmė daužyti duris, sienas ir klaidžiojo šaukti. Apie pusmetį pasikančiavo, mirė. Tas kambarielys ir dabar tebebuvo toks pat, kaip ir tada: durys ir langai tebebuvo sandariai uždaryti ir užskleisti, lyg būtų saugojamas to kanikinio atminimas. I tą kambarį niekas nevaikščiojo, ir jame niekas nebuvo laikoma. Vis dėlto kartą Marcelė parodė man to niūraus kambario vidų. Jame stovėjo lova, tamsiu uždengta uždengta, tvirtas stalas ir tokia pat kėdė. Sienos ir čia buvo tokios pat juodos, kaip ir mūsų virtuvėje.

Tam vangšui tonke (dažnai) pamiršo ir valgyti duot, — pasakė Marcelė, uždariusi duris.

Gal to vargšo pamišimas iš tylos ir ramaus pradėjo perėti į nesuvaldomumą, gal dėl to teko jį uždaryti į tokį niūrų kambarį.

Kitą dieną ponytėlė mane supažindino su būsimuoju darbu, kartu pavesdama mano globai dvi senas kumeles, bėrilekį ir

naudikę, du dveigius gražius širvai obuoliutus erzikučius ir aštuonias senas karves. Vištos, pliuskuotas pilkas senas šuo ir raina katė Puncė liko Marcelės globoje.

Šieną iš galo reikia kirsti kirviu, ne kobiniu peštį, nes čia pat kitame daržinė gale sukrutas ir pusininko šienas, — pasakė ponytėlė, aprodžiūsi pašarus.

Meliono vyresnysis brolis Silvestras dažnai „apsirinkdavo“ ir savo karves pašerdavo ponios šieną. Vėliau pradėjau jį sekti. Patyriau, kad jei, eidamas į daržinę, Silvestras labai stropiai apsižvalgo, tai tikriausiai šers mūsų šieną. Kartą ir pačiupau jį prie mūsų galinės su šieno glėbiu.

Silvestrai, juk jūsų pašaras ten sukrutas, — sakau jam, tyliai įėjęs į daržinę.

Jis numetė šieną ir nuėjo nieko nesa-
kęs.

Daugiau nebepačiupau.

Nudabininkai buvo keturi viengungiai: du broliai, Melionas ir Silvestras, ir dvi jų seserys, Ona ir Marele. Jie visi buvo maždaug tarp 35 ir 45 metų amžiaus.

Ūkiui vadovavo jauniausias: Melionas ir Marele. Gyveno labai taikiai ir sutartiškai ir nebuvo skurdžiai.

Tą pačią dieną susipažinau ir su panele. Ji į motiną pamešėjo tik ūgiu, nors ir tuo nebuvo priaugusi ligi motinos. Bet supildyta buvo nelabai dailiai: apdribusi, mongoloido veido, akys užgrūvusias, lūpos storos ir mėsingos nosis — visa tai darė ją nepatrauklią. Taip pat ir proto alrodė skystokos.

Ar tamsta moki lenkiškai? — pa-

klausė ji mane.

— Ne, panele, nemoku. Truputį moku rusiškai, — pasigyriau.

— Ar mokykloje išmokai?

Pradėjus pasakoti jai apie mokyklą ir tas nuostabias klases, atėjo ir ponytėlė.

— Nu, pasakok, pasakok! — paragino ponytėlė, kai nutraukiau pasakojimą jai atėjus.

Kai papasakojau apie savo trečios klases draugus ir mūsų kalbos „vadovėlį“, panele prapliupė balsu kvatotis, drebėdama savo masyviu kūnu. Pradėjau, ponytėlė išsilaukė rimta.

Kas nori mokytis, tas dažniausiai neturi kaip, o kas viško turi, tas nenori mokytis, — kalbėjo ponytėlė, išsilaukusios mano pasakojimą. Vėliau ponytėlė pratarė, kad norint man padėti toliau mokytis. Ponytėlė pasirodė tikrai geras žmogus, ir greitai jį pasidariau man kaip tikra motina. Vieni kitus vadinome maloniniais vardaais. Abi jos mane vadino Domele. Tik Marcelė nesusitiko taip vadinti: — Juk ne valks esi, kad Domele vadinsiu, — sakė ji. Taip ir likau: Šeimnininkėms Domele, o visiems kitiems Domelė.

Pirmiausiai ėmiausi tvarkyti virtuvėje krosnį, kad taip nerūktų. Pasirodė, amžias nevalytas dūmtraukis, o vienovje vietoje dar ir plyta tyčia ar netyčia įkišta.

Ar seniai kamina valyti? — klausiu Marcelę.

— Vo kaipgi, prieš tris nedėles šiuostė čia toks žmogus. Išėjimas sakė, kad dabar degs bildėdama. O kai pakūriau, dar blogiau degė, o jau dūmai, rodos, visai nebėjo pro kamina.

Nors ir po mano triušo krosnįs nedegė bildėdama, bet jau dūmai rūko daugiau pro kamina. Pirmą sekminių dieną turėjau laikyti kaip ir egzaminus, — burmonus, veždamas ponytėlę su panele į Viešvėnos. Šeštadienį nuėjau „razvalyną“ ir

nušveičiau kinkymus. Kinkymai labai jau prasti, bet kai nušveičiau ir dar baubų tepu pajaučiau, pasidarė beveik kaip nauji.

Keliu gali važiuoti ir žingsniu, tau nieko nesakys, bet prie gonkų, nuo gonkų ir per miestelį turi lėkti perkūnu — antkliai turi atrodyti nesulaikomi, — švietė mane Ontė Kontrimukas, atėjęs šeštadienio vakarą manęs aplankyti ir pasiteirauti, kaip man čia sekasi.

Mano senelės kumelės pasirodė labai protingos. Kai uždėjau kinkymus, jos pačios nuėjo prie rogų ir kaip reikiant sustojo: bėroji dešinėje rodiklio pusėje, o raudoji kairėje. Taip sustojusios, rodos, sakytė sakė: „Dabar tu parodyk, ką mokai!“

I kiemą įvažiuodamas, jau norėjau kirsti po kirtį katrai, kad šaučiau prilekčianai prie durų, bet mano senelės pačios bežinančios, ką daryti. Taip ir neteko man jų mokytį.

Iš Viešvėnų grįždami, užvažiuovome pas vyskupo Baranausko brolių (rodos, Anupras vardu) Viešvėnų dvare. Baranauskai, kaip ir daugumas mūsų bajorų, kalbėjo lenkiškai.

Grįžus į namus, ponytėlė ir panele buvo labai linksmos ir daug šnekėjo. Jos išsiteravo ir mano giminės „istoriją“. Kiek tada žinojau — išpasakojau. Kad jos tokios linksmos buvo, tą supratau, kad egzaminus į vežėjus gerai išlaikiau.

Atėjus pavasariui ir prasidėjus sėjai, reikėjo pasirodyti, kad esu vertas ir gaspadoriaus vardo.

Razvadauskienei turėjo gal dešimtį ha žemės išimtinai sau: bulbėms, miežiams, kviečiams, dobilams ir daržovėms. Ruošiant kviečiams žemę, ponytėlė pasakė, kad pasėti ateis Melionas. Bet aš norėjau pats sėti ir tuo įrodyti, kad galiu viską padaryti, kas ūkyje reikalinga. Kartą

Krėpštų dvare, gaspadorių sėjant, visa dieną biržiojau. Jis sėjo abiem rankom ir labai greitai. Taip sėjant mačiau pirmą kartą. Tas žmogus davė ir man „pasėti“. Pasėdau ir šiaip eidamas tuščiom saujom sėdavau, nes tas darbas man labai patiko. Prieš kviečių sėją tą vakarą, vakariene pavargęs, niekam nematant, pasėjau sėtuvę ir išėjau į rūsių kalvą, kur buvo sauso smėlio. Čia, pasisėmęs smėlio, pradėjau ruošti sėjimo egzaminui, sėdamas smėlį į suartą dirvą.

Mėnesio pilnatis sekė mano darbą ir apšvietė dirvą. Gal valandą pasėjęs, atsisėdau ant apverstos sėtuvės pavargęs, bet patenkintas, kad dabar galiu drįsti sėti ir grida. Kitą rytą ponytėlė liepė pakviesti Melioną pasėti kviečių.

— Galiu ir aš pasėti, — pasisiūliau.

— Ar tu gali ir sėti? — nustelbo ponytėlė.

— Galiu, — atsakiau.

— Gerai. Tada aš pati tau ir pabiržiosiu, — sutiko ji.

Bet tada labai nepatiko man. Visai kitai būtu buvę sėti, jei Marcelė biržiotų. To tai aš nenumaciau, kai baigėme sėti. Bet kame tu išmokai sėti toks jaunas ir dar abiem rankom? — paklausė ji, ant tvoros atsisėdusi.

— Čia.

— Kaip tai čia? Juk sakei, kad jau buvai sėjęs?

(bus daugiau)

Ir sugrįžta vėjas...

Visiškai nesąmonė būdavo dainavimo pamokos. Atėdavo į klasę moteris, nešina smuiku, ir melodingu balsu pasiūlydavo mums sudainuoti dainelę. Ji mums įkalbinėdavo, mėgdindama įtikinti, kad mes patys nežinome, kokie esame muzikalūs. Pradainuodavo ji tą dainelę pati tris kartus, vedžiodama smuikumi pasmakrėje. Tai buvo kančia ir jai ir mums. Ogi pamėginę neturėdami jokių muzikinių gabumų padainuoti prieš visą klasę! Visi nekant- raudami tik ir laukia tavo konfūzo. Tryp- čioji vietoje, prakaituoji, raudonuoji, o dainuoti negali: juk tučiuojau tave ims ir išjuoks! Ir koši iš pykčio pro dantis: „Nedainuosiu!“ Paprastai visos kančios baigdavosi tuo, kad mes pradėdame baigti, švilpti, žviengti, krūksėti trisdėsimčia gerklų įvairiais balsais. O ji mesdavo smuiką ir užsikimšdavo ausis — jai skaudu būdavo klausyti tokių ne- muzikalių garsų. Į mūsiškį kacių koncer- tą sulėkdavo mokytojai iš gretimų klasių ir išvesdavo vargšę, paplūsdusį ašaromis.

Į seną rusų kalbos mokytoją mes žiū- rėdavome ypatingai. Ji buvo jau visiškai senutė, apykurtė, sentimentali ir dievinio paukščius. Tad, vos tik prasidėjęs pamoka, kuris nors iš mūsų imdavo švilpinuoti tarytum paukštis. „Ak!“, gaudendavo- si ji, „greitai pavasaris, vaikučiai, paukš- teliai kvailba“. Koks gi tau pavasaris, se- na kvaila, — lauke gruodis! Tačiau tai būdavo tik pradžia. Tučiuojau kas nors kitas, lydimas paukščio skardėmis, pa- reikšdavo: „O aš pasidarysiu laidyne ir laidyti juos“. Rusų kalba bematant baigdavosi — prasidėdavo paskaita apie paukščius: kokie jie esą naudingi ir kaip negerai juos užmušinėti. Kaip ne keista, mums viešai nenusibosdavo klausyti kasdien šitų paukščių paskaitų. Juk, svarbiausia, pamoka praėdavo, nė vieno neklusnėdavo, namų darbų užduočių netikrindavo.

Tačiau dauguma mokytojų buvo žiau- rios, bejausmės mašinos, kurios mums en- gė be pasigalėjimo. Geriausias pavyzdys — pats direktorius, stambus dviejų me- trų žaliukas. Jis netgi vyresnių klasių moksleivius — 16-mečius — 17-mečius vaikus — viešai mušdavo per veidą, o jaunesniuosius nusitempdavo į savo kabi- netą ir ten be galėsčio susidorojo. Ir visi kentė — stiprus vaikinas turėdavo pakęsti viešus antausius. Vien tik mes neįskentėme, ir kai jis priklėdė kažką iš mūsų klases, mes, apie penkiolika vai- kų, po pamokų, kai jau mokykloje beveik nieko nebeliko, užėjome į jo kabinetą. Mums buvo po keturiolika, o kai kuriems ir daugiau, baime mes nepažinojome ir atrodėme be galėsčio susidorojo. Ir visi kentė — stiprus vaikinas turėdavo pakęsti viešus antausius. Vien tik mes neįskentėme, ir kai jis priklėdė kažką iš mūsų klases, mes, apie penkiolika vai- kų, po pamokų, kai jau mokykloje beveik nieko nebeliko, užėjome į jo kabinetą. Mums buvo po keturiolika, o kai kuriems ir daugiau, baime mes nepažinojome ir atrodėme be galėsčio susidorojo.

Tur būt, vienintelis žmogus, kurį visi vaikai gerbė, buvo anglų kalbos mokyto- jas. Tai buvo nedidelio ūgio žmogus su randu kaktose, nuostabiai sugebą įteigti baimę. Rengėsi į itin blogai ir, matyt, labai skurd. Aplamai jo esybėje buvo kažkas tragiško. Žmonės kalbėjo, kad jis buvo sužeistas fronte ir, regis dar būvo paimtas į nelaisvę. Kaip ten bebūtų, jo regėjimas buvo sužalotas kažkaip keistai: matė jis arba visai iš arti, stačiai baksno- damas nosimi puslapi, arba toli, klasės gale. O vidurio nematė — tai buvo daug kartų patikrinta, — tačiau nė vienas ne- driso pasinaudoti šia jo silpnybe. Jis ryž- tingai įžengdavo į klasę, lyg ir šonu, grei- tomis atversdamas dieną: „Whom shall I ask, whom shall I ask, whom shall I ask at first?“ — tardavo jis, grėsmingai vedžiodamas nosimi po dieną, ir stodavo kapų tyla. „Dievulėliau, kad tik ne mane!“ melsdavo kiekvienas. O juk nė vieno ne- mušdavo, bet vis: mokėsi, netgi antrame- čiai. Jis buvo kažkaip paslaptingas ir to- dël bausis.

Vėliau, kai jau buvau perėjęs į kitą mokyklą, aš netgi susiradau jo adresą ir keletą kartų lankiausi jo namuose. Gyve- no jis iš tikrųjų labai vargingai, tačiau tati mane visiškiškai neapvytė — atvir- čiai, jaučiau jame nepaprastą žmogų, ir mane traukė prie jo. Stebino jo mokėjimas bendrauti kaip lygus su lygiu, nors man tada buvo apie penkiolika metų, o jam kokie 45-eri. Tada dar labiau stulbino, nes aš žinojau, koks nepasiekiamas ir bal- sus jis buvo klasėje. Sykį užtikau jį kla- santis radijo, bet jis tučiuojau jį išjungė, ir aš supratau, kad jis klausėsi ne Mask- vos radijo. Tačiau apie tai mes nekalbė- jome. Sekanti kartą jis mane paprašė per- fotografuoti kažkokią fotografiją. Anuo- met aš užsiminėčiau fotografavimu, bet manasis fotoaparatas buvo pas pgiu- asias, nepritaikytas tokiems tikslams. Aš krapščiausi išties mėnesi, tobulindamas savąjį aparatą, išstudijavau optiką vyres- nės klasės vadovyje, apskaičiavau lin- zes, sulaužiau ribotuvą, persukau objekty- vą už nustatytos ribos, bet fotografiją jam padariau geriau už bet kokią atelę. Man net ir į galvą neatejo, kad galėčiau neiš- pildyti jo prašymo.

Po to mes kažkaip pametėme vienas ki- tą iš akių. Praėjo daug metų, KGB jau

rinko apie mane medžiagą, o aš apie tai žinojau, kad staiga jis pats susirado mane per kažką iš mano buvusių mokyklos drau- gų. Mes susitikome gatvėje, ir jis paaiški- no man, kad į mokyklą buvo atėję iš KGB rinkti apie mane žinių. „Aš nežinau, koks reikalas, ir nesidomiu“, tarė jis. „Tiesiog norėjau tave perspėti, kad tu žinotum!“. Mes išsiskyrėme, ir daugiau aš jo nebe- sutikau, o gaila, matyt, žmogus buvo ypa- tingas, retas.

Tačiau tik du epizodus iš mokyklos gy- venimo dažniausiai prisimenu — du pa- čius gėdingiausius ir skausmingiausius epizodus. Vienas iš jų susijęs su mano įstojimu į pionierius.

Stojome į pionierius visa klasė. Buvo- me tuomet maždaug aštuonerių metų, ir mūsų sutikimo niekas neklusė. Papras- čiausiai paskelbė, jog tokią ir tokią dieną priims į pionierius ir priims tik labiau- siai vertus. Nustatytą dieną mus nuvedė į Revoliucijos muziejų. Laimė, jis buvo už kampą, Gorkio gatvėje. Išrikiavo mus vienoje salėje, iškilmingai įnešė vėliavą, ir kiekvienas turėjo pristiekti prie vėlia- vos. „Aš, jaunasis pionierius, iškilmingai pasižadau savo draugų akivaizdoje tvirtai kovoti už Lenino-Stalino reikala, už ko- munistų pergalę ir tai tauoliau. Po to kiekvienam užrišo po raudoną kaklaraiš- tį, subarbeno būgnai, sutrimavo trimi- tai, o atsakingsis už visą ceremoniją, stovėdamas prie vėliavos, paskelbė: „Jau- nieji pionieriai! Kovai už Lenino-Stalino reikala būkite pasiryzę!“ — „Visada pa- siryžę!“ — chorų atsakėme, ir tuo cere- monija pasibaigė.

Iš esmės nieko prieš neturėjau būti pionieriumi. Tai visai paprastas reikalas: ateina tavo amžius — tampi pionieriumi, vėliau komjaunuoliu, o dar vėliau ir par- tijos nariu. Mano akys patį vyko su vi- sais, panašiai kaip pereinama iš klasės į klasę. Tačiau vėliau viskas pasirodė blo- giau. Pastoviai buvo rengiamos pionieriš- kos sueigos, visokios apžiūros ir rinkuo- tės. Ir tuo metu, kai laimingieji — nepio- nieriai — keliaudavo namo išdykau ir linksmintis, mes turėdavome praeiti prie sueigoje ir svarstyti kažkokius nuobod- žiausias pažangumo elgesio klausimus, pravedinėti politinformacijas ir t.t. Moky- tojai ir auklėtojai kiekvieną kartą imdavo priekaištauti: „Juk tu pionierius, tu pri- valai klausyti, nedaryti to ir ano.“ Ir vi- siems mums buvo skiriamos visuomeniniai įsipareigojimai: leisti sienlaikraštį, skaityti pranešimus, raginti atsiliekančius, o svarbiausia — auklėti kitus ir vėnas kitą, peikti dvejetulius ir drausmės pažeid- dinėjus. Tai reiškia, kad, patys tai ne- pastebėdami, mes atsidurdavome tradici- nė mokiniių ir mokytojų nesantaikoje mokytojų pusėje, o tai natūralu ir kaž- kaip niekšiška. Klasės atžvilgiu tai buvo išdėstytas.

Išėdavo kažkoks dvilypumas: iš vienos pusės, kaip ir visa klasė, mes erzindavo- me mokytojus ir stengdavomės per pamoką iškreipti kuo daugiau šūnybių, iš kitos pusės — sueigos turėdavom smerkti tuos, kurie taip elgėsi, viešai juos apskūsti. Kai kurie iš mūsų tokiu būdu tapdavo paprasčiausiai skundikais ir sukeldavo visuotinę neapykantą. Tačiau daugumas meluodavo ir veidmainiaudavo, apsimes- dami, jog nieko nežino ir nemato. Vis dėl- to mes visi turėdavome smerkti prasižen- gelius.

Man visa tai tapo itin akivaizdu, nes mane, kaip geriausią mokinį, paskyrė klasės pionierių vadovu. Man reikėdavo vesti visas tas velnioniškas sueigas, sek- ti, kad kiti pionieriai vykdytų savo įsipar- reigojimus, dalyvauti visos mokyklos pionierių vadovų susirinkimuose ir pana- šiai. Mokytojai man nurodydavo, ką turiau išskirti susirinkimuose, ką pasiūlyti pa- šalinti iš pionierių ar kitaip nubausti. Taip pat turėdavau asmeniškai krikčiuoti atsiliekančius ir prasiženėjusius.

Vieną kartą mūsų mokytoja pasikvietė mane eilinei tokiai kritikai. Kaip visuo- met, pertraukos metu mes trise susitarė- me, ir aš mokytojos akivaizdoje turėjau išburti savo prasiženėjusį bendraklasį. Pradėjau tokiomis atvejais įprastinius, iki gyvo kaulo įgrisusius formalius įtikinėji- mus, sakiau, jog jis daro gėdą mums vi- siems, privalo pasitaisyti ir tuo būdu pa- dėti visai šaliai statyti komunistinę, kai staiga man į galvą atėjo netikėta mintis: to vaikino pavardė buvo Ulijanovas, kaip Lenino, ir aš ėmiau sakyti jam, kad jis daro gėdą savo pavardei, kad, turėdamas tokią pavardę, jis privalo mokytis, kaip mokėsi Leninas. Ir dar pridariau, kad tik- riausiai Leninas būtų susirūpinęs, sužino- jęs apie jo elgesį. Tur būt, kalbėjau labai iškilmingai, įtikinamai ir net užgauliai, kad jis staiga paraudo, susiraukė ir pra- virko.

— Tu šunsnuks! — tarė jis. — Biau- rybė! — atsikėlė ir išėjo.

Mokytoja, susižavėjusi tokiu efektu, pa- gyvė mane, o aš staiga iš tikrųjų pasijutau esąs biau- rybė ir šunsnuks. Visiškai nejaus- čiau, kad vaikinas kažkam daro gėdą, ir jokių piktų jausmų jam neturėjau. Tiesiog pripratau formaliai tarti žodžius, kurių jis mane reikalavo, ir visi, kam lig to juos tardavau, suprastavo, jog kalbu nenuo- širdžiai, tik tam, kad nuo manęs atsika- bintų. Nė vienas dėl manęs neįsižeisėdavo,

LIETUVOJE

ATKURTA SUDERMANO GIMTINĖ

Sename dvare netoli šilutės atstatytas namas, kuriame 1857 m. gimė vokiečių ra- šytojas Hermanas Sudermanas, rašęs ne- mažą veikalų lietuviška tematika. Jo dra- mos ir dabar vaidinamos Lietuvos teatrose, televizijoje, pagal jas sukami filmai. Bene plačiausiai jis ir tarp lietuvių žino- mas savo apysaka „Kelionė į Tilžę“.

Tame name bus įkurtas H. Sudermano memorialinis muziejus.

KURAPKŲ PYŠKINIMO SEZONAS

Dėl atšiaurių žiemų, sako, bent kelis kartus sumažėjo kurapkų skaičius. Nėra jų daug ir Lietuvoje, bet vis dėlto 24 me- džiotojų skyrus buvo leista sumedžioti iš viso apie 1.400. Leidžiama ten, kur yra apmokytų paukštiniai šunys.

Vienam medžiotojui leidžiama per di- ną nušauti ne daugiau kaip 3 kurapas.

APIE ASMENINES BIBLIOTEKES

L. Brazulis „Tiesoje“ rašo: „Asmeninė bibliotekė savo būte turi dažna šeima. Prekybinių duomenimis mūsų respublikos gyventojai kasmet iš- gyja knygų maždaug už 19 milijonų rub- lių. Skirtingiausi pirkėjų skoniai, skirting- gas net požiūris į knygą. Tačiau daugelis jų susiduria su panašiomis problemomis. Namų bibliotekės gausėja, ir neretai joms nebėra kur plėstis.“

Netikri milžinai

RUSIJA IS NIDAUS I JA PAZVELGUS

Kiekvienais Amerikos rinkiminiais me- tais rusai išauga iki 10 pėdų aukštumo. Kas ketveri metai, diktuojant prezidentinė- s kampanijos retorikai, Kremlius vy- rai išvirsta į baisius milžinus, dėl kurių kiekvienas kandidatas didžiuojasi, kad tik jis vienas gali stoti prieš juos. Šiais me- tais labiau negu kuriais nors kitais rinki- miniais metais nuo anų 1960-ųjų, kai bu- vo iškiles raketų klausimas, šitas tariamas Amerikos silpnumas buvo įjungtas į rinkiminis klausimus. Tačiau kaip tik šiais metais labiau negu bet kada tas klausimas atrodo netikras.

Paziūrėjus į visa tai ne iš Houstono rin- kiminių tribūnų, o nuo Kremliaus sienų, pasaulis atrodo kažkaip kitokia vieta. Vargu jau kur nors toks jų imperijos kampas, tiek viduj, tiek ir užsienyje, kuris tektų senyviems politbiuro vyrams kiek dienos- nės paguodos. Nė vienas pastaruoju laiku juos aplankęs svečias neatnešė linksmų žinių: Lenkijos Stanislasas Kania, kur sovietinio stiliaus centralizma smarkiai puola darbo žmonės; Babrakas Karmalis iš Afganistano, kur 85.000 sovietinių ka- rių leis žiemą, žiūrėdami į jų sukurvintą sniegą; Mengistu Haile Mariam iš Etiopijos, kur sovietinis geras vardas, kaip Af- rikos išsilaisvinimo sąjūdžių draugo, yra smarkiai sunėšiotas; Hafez Assad iš Sirijos, beveik vienintelis dar rusams likęs draugas arabuose.

Pietiniame jų pasienyje, Persų įlanko- je, vyksta pilnas įmiršio karas, kuriame rusai tiek pat mažą turti įtakos, kiek ir amerikiečiai, nepaisant tai, kad jie yra in- vestavę milžiniškas sumas į Irakui tiek- tus ginklus. Ankstyvomis Irako žygio die- nomis, kai atrodė, kad karas bus trumpas ir greitas, rusai galėjo galvoti, kad Irako laimėjimas iškels jų gerą vardą Viduri- niuose Rytuose. Bet ta viltis jau seniai išgaravo, ir paskutinieji sovietų komenta- rai įdomiai sutampa su Carterio, kuriuose Irakas vadinamas karo kurstytoju ir rodo-

ir su visais buvau susibičiuliavęs. Prie- šingai, buvau visų gerbiamas, nes nė vie- no neįsuduodavau ir visuomet apsimesda- vau nieko nepastebėjęs. O čia iš tikrųjų ji įskaudina, ir tatau mane pritemkė.

Staiga supratau, kad negaliu daugiau vaidinti šios kvailios rolės. Kam? Vardan ko? Kodėl turiau būti jų įrankiu? Ir aš atsisakiau. Mane įkalbinėjo, barė, smerkė, tačiau aš pasilekau. Nepa- aiškinau priežasties, kodėl atsisakiau, ve- ičiausiai ir nebūčiau įstengęs paaiškinti, tačiau nuo to laiko netgi kaklaraiškį nu- stojau nešioti. Taip elgėsi daugumas: kak- laraištį nešiodavosi kėšenėje, ir jei vyres- nieji kildavo, tai vogėjomis, išvieteje ji užsisėdavo. Visuomet galima buvo pasi- aiškinti, kad jis nešvarus, o tėvai neturė- jo laiko iškalbti.

Buvo man tuomet dešimt, o kai sukako keturiolika ir visi stojo į komjaunimą, aš nestojau. „Tu ką, tiki į Dievą?“ — telra- vosi manęs smalsiai, bet aš ir vėl nieko neaiškiniau. Ilgai kibo prie manęs, nes ge- ral mokiau, ir, kaip ten bebūtų, mane derėjo priimti į komjaunimą, bet, nieko nepa- atstojau. „Žiūrėk!“, sakydavo man vaikai, „sunkiau bus įstoti į institutą!“

Vertė V.R.-L.

(Versta iš Vladimir Bukovskij „Ivozas- čajetisa veter...“ Leidykla „Chronica“, New York, 1978).

LIETUVAI SKIRTIEJI VOKAI

„Tiesoje“ rašoma, kad Sov. Sąjungos ryšių ministerija išleido du naujus mar- kinuotus vokus lietuviška tema. Viename jų pavaizduotas namas Palangoje, kuria- me atostogaudavo dail. A. Žmuidzinavi- čius, kitame paminklas rašytojai G. Petke- vičiutei-Bitei Panevėžyje. Užrašai išspaus- dinti rusų ir lietuvių kalbomis.

Šiais metais buvo išleista dešimt Lietu- vai skirtų vokų. Vokais buvo atžymėta ta- rybinės valdžios 40 m. V. Kapsuko gim- mo 100 m., išėjo vokai su Vilniaus, Kau- no, Klaipėdos, Rokiškio ir Druskininkų vaizdais.

DIRVOS, I KURIAS NEGALIMA IETI

Biržų rajono „Bendro darbo“ kolūkyje, kaip spalio 26 d. rašė „Tiesa“, buvo baig- tas arti tūkstantas hektaras. O sąlygos ten buvusios štai kokios:

„Oki dirvos, galima sakyti, pačios šla- piausios rajone. Tačiau didelis agronomi- nės tarnybos organizuotumas, mehaniza- torių sumanumas padėjo laiku užbaigti svarbų darbą. Kasdien dirvas ardavo šeši- septyni vikšriniai traktoriai. Ir tik vikš- riniai, nes ratiniai išvis negalėjo įeiti į dirvas.“

LIETUVIAI TIUMENĖS STATYBOSE

Į Tiumenės sritį Vakarų Sibire iš Kau- no buvo išsiųstas pirmasis statybininkų būrys. Tame rajone yra naftos ir dujų telkiniai, ir per trejetą metų ten iškilsi- as naujas miestas Kogolymas.

Su statybininkais pasiūstas ir kelininkų kolektyvas, kuris nuties 80 kilometrų ma- gistrą tarp Kogolyms ir naftos bei du- jų versmų.

SUNKUMAMS NUGALĖTI

Spalio 21 d. „Tiesa“ rašė, kad šimtinis ruduo atnešė žmonėms daug papildomų darbų. Sunku būvę nuimti derlių, orai bu- vo blogi. Daugelyje ūkių bulvės jau esan- čios muktos, bet cukrinių runkelių dar apie pusę laukuose. Dirvos įmirkusios, mašinomis negalima dirbti — viską rei- kia padaryti rankomis.

Numatomas pašarų trūkumas, dėl to kai kurie ūkiai silosuoja cukrinių ir pašarinių runkelių lapus, bet ne visi. Raginama plauti atolą ir iš jo gaminti žolės miltus, kurie atstotų grūdų nepreteklių.

Dažnas žmogus sakas, kad sunku. O „Tiesa“ ragina mobilizuoti žmones visiems sunkumams nugalėti.

I VIENĄ IR SALZBURGĄ

Austrijoje buvo suruoštos Sov. Sąjun- gos dienos, ir į jas atstovauti buvo išsių- ti Lietuvos kompartijos nariai J. Maniu- šis, P. Noreika, P. Jašinskas, lektoriai skaityti paskaitų apie Lietuvos ekonominį ir kultūrinį gyvenimą, Vilniaus universi- teto dainų ir šokių ansamblis ir Vilniaus kvartetas. Taip pat nuvežti rodyti dail. J. Švažo ir foto menininko V. Butyrino kū- riniai ir lietuviški filmai.

Tos dienos buvo ruošiamos Vienoje ir Salzburge.

„BARBORA RADVILAITE“ VILNIAUS RUSŲ TEATRE

Valstybinis rusų dramos teatras stato Juozo Grušo „Barborą Radvilaite“. Pastatymui naudojamosi net dviem ver- timais.

„PIRMOSIOS KREGŽDĖS“ VIENOJE

Sov. Sąjunga padovanojo Jungtinių Tau- tų tautautiniam centrui Vienoje Juozo Mikėno skulptūrinę kompoziciją „Pirmo- sios kregždės“.

J. Mikėnas (1901-1964) tą kompoziciją sukūrė apie 1964 m. Jis buvo laikomas vienu pažėgiausių Lietuvos skulptorių. 1937 m. Paryžiaus parodos Lietuvos, Lat- vijos ir Estijos paviljonai jis buvo sukūr-ęs dekoratyvinį reljefą ir skulptūrą „Rū- pintojėlis“ ar už juos gavo parodos didįjį prizą.

1938 m. jo kūrinys „Senosios Lietuvos karys“ buvo pastatytas Vytauto Didžiojo muziejaus bokšte Kaune, bet 1943 m. tą statulą vokiečiai nuėmė ir išvežė meta- lo laužui.

Už skulptūrinę kompoziciją „Pengalė“ Karaliaučiu 1947 m. jis gavo Stalino premiją.

LIETUVOS FOTOGRAFAI VOKISKAME ALMANACHE

Koelne, Vakarų Vokietijoje, išleistas pasaulio fotografų kūrinių almanachas „Diamont foto — 2“, kuriame taip pat iš- spausdinta ir Lietuvos fotografijos meni- nikų A. Macijausko, A. Sutkaus, V. Ko- reškovo, R. Rakausko, V. Strauko, V. Šon- tos, J. Kalvelio J. Valcikausko ir kitų dar- bai.

Skaitytojų laišakai

NORI BŪTI VERGU, NORS TU KAZIN KAI

Aną dieną televizijoje rodė vadinamąjį Afganistano prezidentą Maskvoje, kurs bučiavo Brežnevą, prašydamas ir toliau žudyti afganistaniečius. Koks vergiška- mas! — visi mačiusieji pagalvojė.

Lietuvuose ingi pasitaiko panašūs af- ganistaniečių. Štai, V. Keris „Europos Lietuvio“ Nr. 34, 1980.IX.8, paskelbė lai- skutį, kuriame beveik prašo lietuviams pražiti.

Būsime Europos žemėlapyje Vokietia- ja neprieis prie Lietuvos, nes tarpe bus Lenkija. Vokietija kaip tik gali būti ir turėtų būti lietuviams talkininkė atgauti visai buvusią Prūsiją nuo Nemuno iki Vyslos. Iš tų sričių turės būti išrūkyti rusai ir lenkai, tos žemės priklausio lietu- vių genčiai.

„Europos Lietuvis“ pasielgė gerai, prie savo antraštės pirmame puslapyje spaus- dindamas silumos Lietuvos žemėlapi. Gaila, tasai žemėlapis nėra pilnas, bet geriau negu nieko. Vis kas kam at- dario akis ir pratina apsiapirti su Tvank- tės priklausomumu Lietuvai. Tur būt, įsienėjimo pagrindu tą miestą vadina Ka- raliaučiumi. Na, ilgainiui bus vadinamas Tvankste.

Nėra reikalo šaipytis iš Vytauto Didžio- jo žirgų pagirdymo Juodojoje jūroje! Sa- kos moris joti iki Juodojų jūrų. Pradėti- na nuo Ašmenos, Krėvos, Nesvyžiaus.

Tada lauktime įspūdių iš Nesvyžiaus, pasikalbėjus su senaisiais, lietuviškos kl- mės gyventojais. Ir tenai įsteigus lietu- višką mokyklą.

Algirdas Gustaitis

PYKINA ŽEMĖLAPIS

Man visai nepatinka, kad jūs „EL“ ant- raštėje naudojate kažkokį jūrų sukurką žemėlapi. Mane, kaip vokiečių kilmės žmogų, tai tiesiog pykina.

Dėl manęs tegu Karaliaučiaus kraštas kada nors priklausys Lietuvai, nieko prieš. Bet jau dabar tai oficialiai skelbti laikau dideliu nesusiapratimu ir politine klaida. Tai mano pažiūra.

A. Hermann

EUROPOS LIETUVIS

LITHUANIAN WEEKLY
Printed and Published in Gt. Britain
by the Lithuanian House Ltd.
2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.
Tel. 01-727 2470
Registered as a Newspaper at the Post Office.
Lėdžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga
ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovė.
Prenumeratos kaina metams 12,50 svarų, pusei metų 7 sv. (kitų kraštų prenumeratoriai moka pagal Britanijos svoro kursą).

Vienoj skiltį įdėto skelbimo kaina 5,00 sv. už colį. Didėsi skelbimai atitinkamai brangiau.
Už laikraštį kieno nors spausdinamųjų skelbimų turinį nei leidėjas, nei redakcija nesilima atsakomybės.
Redaguoja redakcinis kolektyvas.
Redakcija rankraščius taisy ir trumpina savo nuožiūra.
Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto dėl to nesusitarė, negrąžinami.
Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne būtinai redakcijos ar leidėjo nuomonę.

Kronika

KALEDINIAI SVEIKINIMAI

Kas norėtų per „Europos Lietuvį“ pasveikinti savo bičiulius Kalėdų ir N. Metų proga, prašom tekstą prisiųsti iki gruodžio 5 d.

DVISAVAITINIS „EUROPOS LIETUVIS“

Susirūpinę ponia „Europos Lietuvos“ padėtiniai, leidėjai jau praėjusiais metais kėlė klausimą, kad reikėtų jį paversti dvisavaitiniu. Tada dar buvo paklausta DBLS Tarybos rezolucijoje pareikšto pagaldavimo ir nusistatyta šiais metais leisti dar savaitinį su neaiškia viltimi, kad gal sąlygos kaip nors pasikeis į gera.

Tačiau sunkumai ne mažėja, o didėja. Redaktoriaus klausimas yra pirmoji bėda, su kuria susiduria leidėjai. Pastangos surasti tokią, kuris galėtų redaguoti ligšiolinio lygio savaitraštį, buvo nesėkmingos. O dvisavaitinį leidžiant tas reikalas būtų žymiai lengvai sprendžiamas.

Spaustuvėje taip pat turės įvykti tam tikrų pasikeitimų, kurie, be abejojimo, iš dalies atsilieps ir į laikraščio pagaminimą, ir su tuo reikės skaičiuoti.

Nuostolių našta irgi didės. Nekalbant apie kurias nors kitas didėjančias išlaidas, galima suminėti kad ir pašta. Šiais metais laikraščio išsiuntinėjimas kainavo apie 5.000 svarų. Nuo 1981 m. pradžios paštas vėl pakelia kainas. Norom nenorom vien dėl to teks kelti prenumeratorų mokestį. Kelti verstų ir kiti motyvai, nes kyla darbininkų atlyginimai, neprašai brangsta popierius ir kita.

Visa tai turėdami galvoje, leidėjai priėjo išvados, kad nuo 1981 m. pradžios „Europos Lietuvos“ turėtų būti leidžiamas jau tik kas antra savaitė. Sprendimas dar nėra galutinis, nes pirma norima leisti pasakyti tiems, kurie norėtų, kad būtų išlaikytas savaitinis laikraštis, ir turėtų pasiūlymų, kaip būtų galima padariai susidoroti su visais iškilančiais sunkumais.

KALEDINIS BAZARAS

Lapkričio 29-30 dienomis įvyks tradicinis Pabaltiečių Moterų Kalėdinis Bazaras Latvių Namuose Londone, kur „Dainava“ atstovaus lietuvių skyriui. Prašome mėtus tautiečius talkon.

Lietuviškam kampeliui labai reikalinga tautinių motyvų darbėliai: juostų, pagalvėlių, medžio dirbinių, gintaro ir kita. Be to, reikia fantų loterijai — tinka visokios smulkmenos.

Malonėkėte dosniai atsiliepti į šį mūsų prašymą. Remdami „Dainavą“, padėsite ligoniams, seneliams ir kitiems vargan patekusiems tautiečiams. Dalis metinio pelno skiriama jaunimo ir kitoms lietuviškomis organizacijoms. Daiktus ir pinigines aukas siųsti iki lapkričio 20 d. šiuo adresu: „Dainava“, 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.

Dainavičės

Londonas

MIRĖ K. PLUKAS

Lapkričio 5 d. Londone mirė Kazimieras Plukas, senas Lietuvos Namų gyventojas, gimęs 1909. VI. 6 Guostagalio k., Linkuvos vls. ir parapijoje, Šiaulių aps.

Vėlonis pastaruoju metu buvo pradėjęs sirgti, buvo operuotas, bet pamažu pradėjo atgauti jėgas. Deja, jau įsistiprėjęs vėžys pasirodė nebeužgailamas.

Laidojamas bus penktadienį, lapkričio 14 d., iš Lietuvos bažnyčios. Pamaldos už vėlonį bus 11 val.

RUTH TARVYDAS „SELFRIDGES“ MADINGŲ SUKNIJŲ SKYRIUJE

Vienu garsiausių Londono Oxford St. paruošė „Selfridges“, skelbė, kad spalio 30 ir 31 d.d. savo kolekcijos madings sukniąs demonstravo Ruth Tarvydas.

Manchesteris

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS
Manchesterio Karių Veteranų Sąjungos Skyrius „Ramovė“ lapkričio 15 d., 6 val. vakaro, Cheetham Town Hall rengia kariuomenės šventės minėjimą su įdomia programa.

Paskaita H. Vainio. Dainuos solistai V. Gasperienė ir J. Černis ir P. Vasio vedamas Bradfordo vyrų sekstetas. Bus suvaidintas A. Bučio „Nevystantis vaikas“, veiklas iš Lietuvos laisvės kovų, kurių režisuoja pats autorius.

Po programos šokiai, grojant linksmam kapelai.

Be to, veiks baras ir užkandinė.

Prašome dalyvauti visus iš arti ir toli — neapsigauste.

LNKV „Ramovė“ Manchesterio skyrius

Derby

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS
Lapkričio 22 d., šeštadienį, 6 val. vakaro, DBLS Derby skyrius šv. Juozapo naujojoje parapijos salėje (Mill Hill Lane, Derby) rengia kariuomenės šventės minėjimą.

Paskaita bus J. Zoko, Derby lietuviškasis jaunimas atliks trumpą programą. Turėsime lietuvišką muziką, veiks baras, bus gausi loterija.

Kviečiame atsilankyti visi iš arti ir toli.

Derby skyriaus valdyba

Bradfordas

V. ČAPAS SVEIKSTA

Po sunkios, bet sėkmingos operacijos jis sugrįžo iš ligoninės ir gydomi namie Bradfordo.

Ligoninėje išgulėjo 7 savaites.

KARIUOMENĖS MINĖJIMAS

Lapkričio 22 d., šeštadienį, rengiamas Kariuomenės minėjimas Vyčio klubo salėje.

H. A. WAINES paskaita, P. VASIO vadovaujamo seksteto dainos ir deklamacijos.

Pradžia 6 v.v.

Kviečiame gausiai dalyvauti.

PENSININKŲ POBŪVIS

Tradicinį pensininkų pobuvį rengia Vyčio klubo valdyba gruodžio 6 d., šeštadienį, 6 val.

Klubo nariams ir rėmėjams pensininkams vaišių išlaidas apmokės klubas.

Norintieji pobuvį dalyvauti nepensininkai patys apsimoka.

Visi norintieji dalyvauti (ir pensininkai) prašomi užsirašyti klube iki lapkričio 30 d.

Vyčio klubo valdyba

Liet. Sodyba

KARIUOMENĖS ŠVENTĖS MINĖJIMAS

DBLS Lietuvių Sodybos skyrius lapkričio 22 d., šeštadienį, rengia kariuomenės šventės minėjimą.

Paskaita Albino Pranckūno.

Pradžia 6.30 val.

Skyriaus Valdyba

Vokietija

SVARSTOME LITERATŪRINIUS KŪRINIUS

Pabaltiečių Krikščionių Studentų Sąjungos lietuvių literatūros sekcija gyvuoja jau penkti metai. Kasmet pravedami du suvažiavimai, kurie būna visiems atviri. Dalyvauja apie 10-20 asmenų, ir tai garantuoja galimybę kiekvienam pasisakyti. Paskaitų nebūna. Norintiesiems dalyvauti iš anksto pasiunčiama aptariamų kūrinių kopijos, dėl to kiekvienas gali ir turi prisidėti prie kūrinio aptarimo.

Iki šiol mūsų dėmesio centre vis buvo moderniosios lietuvių literatūros pavyzdžiai, sovietinės ir išsivysios. Pagal galimybes stengėmės su autoriais iš susisiekti ir pakviesti juos. Dėl to mūsų tuose aptarimuose dalyvavo rašytojai E. Cinzas (Brolio Mykolo gatvė), V. Bubnys

(Po vasaros dangum). Jei rašytojams nemomoma apsilankyti, tai užmezgamas su jais ryšys laiškais, pvz., su J. Mačiukevičium (O laikrodžiai nesustoja), J. Baltušiu (Sakmė apie Juzą) ir šį kartą su K. Barėnu (Dvidešimt viena Veronika).

Mūsų žvilgsnis į literatūrą ir jos aptarimą yra mėgėjiškas, t. y. mes nesistengiame gilintis į kūrinio struktūrą, nesinaudojame literatūrinės kritikos metodais. Pirmiausia mes ieškome kūriniuose patyrimų, situacijų ir jausmų, kurie yra artimi mūsų gyvenimui ir suprantami, kurie mus priverčia pergalvoti savo pačių gyvenimo normas. Mes nesivadovaujame sausu protu ir mokslinė išmintimi: leidžiame kūriniui kalbėti ir stengiamės pasidalyti jo mummyse sukeltais jausmais ir juos patvirtinti. Nevengiame ir diskusijas įtraukti ir savo pačių gyvenimo patirtis, taigi mūsų literatūra eina lyg ir pagalbinę priemonę gyvenimo problemoms svarstyti.

Spalio 17-19 d. d. aptarėme K. Barėno novelių romaną „Dvidešimt viena Veronika“. Nenoriu čia pasakoti knygos turinio nei imtis aptarti tą romaną, nes, tai darydamas, neperduočiau mūsų grupės išskeltų minčių. Pasistengsiu tik padidinti perduoti kai kurias mintis ir diskusijų išvadas.

Mes svarstydami pastebėjome, kad tautiečių įvykdytas „nužmoginimo“ veiksmas yra kur kas skaudesnis negu iš kitataučio patirtas, nes iš tautiečio laukiama pirmoje eilėje, kad jis pažintų mūsų problemą ir parodytų žmoniškumą. Veronika neįstengia apsiginti nuo savųjų išnaudojimo, ir jie ją kur kas daugiau įstaudina, nei iš svetimųjų patiriamosios skriaudos. Aspekritai Veronikos sunkumai santykiuose su žmonėmis kyla dėl to, kad ji nesugeba paaiškinti, ko ji iš jų laukia. Veronika nesugeba savo norų ir vilčių išreikšti — pasikartojantis momentas lietuvių literatūroje: jos svajonės ir gera širdis stumia ją į nusivylimą ir tuai stumti. Ji trūksta žvilgsnio į tikrovę. Ji mato žmoguje tik tai, ką nori jame matyti. Ji niekuomet nesuauja kaip stipri asmenybė, tam tikras naivumas lieka jos charakterio savybė. Ji vengia konfliktų, net ir su savo vyru Kostu neįstengia kurti jį santykius sunkinančių nesusipratimų išsiaiškinti. Jie gyvena vienas šalia kito, bet jų santykiai ne stiprėja, o silpnėja, ir tik senatvėje jie pasijunta vienas kitam reikalingi. Veronika laukia iš Kosto tokių savybių, kokių jis, deja, neturi. Kostas linkęs prisitaikyti, laviruoti. Gal pramatydamas savo šį polinkį, jis vėliau atsisaukia nuo bet kokios visuomeninės veiklos. Aspekritai paėmus, abu du vis daugiau izoliuojasi nuo aplinkos, jų pasaulis vis mažėja.

Nežiūrint kai kurių Veronikos ir Kosto gyvenimo šviesesnių pusių, jų gyvenimas lieka kasdieniškas, smulkus, kartais net slegiantis. Aptarimo dalyviai prisipažino, kad, skaitant šį kūrinį, jiems vietomis kilo nepasitenkinimo jausmas. Ieškant šio jausmo pagrindų, mums paaiškėjo, kad tai kurie Veronikos ir Kosto pergyvenimai atitinka mūsų pačių patirtį, kad jų gyvenimo kasdieniškumas mus baimina. Kalbėjome, kiek Veronikos ir Kosto gyvenimas yra būdingas išsivijai. Be abejo, jų gyvenimas, jei būtų likę Lietuvoje, būtų buvęs turtingesnis, daugiau pasitenkinimo atnešantis. Jie būtų bent dalinai išvengę izoliacijos svetimoje aplinkoje. Bet negalima sakyti, kad Veronika būtų nepergvenusi panašius nusivylimus, nes jie glūdi jos charakterį. Bandėme aptarti, kiek Veronikos ir Kosto charakteriai atitinka vyro ir moters tradicinius charakterius lietuvių literatūroje. Atradome daug tokių savybių, kurios pasikartoja lietuvių literatūroje, pvz.: moteris yra jautresnė, kultūringesnė, kūrybingesnė ir aktyvesnė už vyrą.

Turėdami dar vieną vakarą laiko, aptarėme A. Landsbergio novelę „Dangūs tušėja, dangūs pildosi“ iš jo novelių rinkinio „Muzika įžengiant į neregėtus miestus“ (Chicago, Ateitis, 1979). Ši novelė mums pasirodė labai charakteringa išsivysiam gyvenimui, kai tradicija, tautiškumas ir religingumas senąją generaciją veda į baimes, kurios diktuoja jų santykius su aplinka ir kitaip besielgiančiais tautiečiais ir skaudžiai įtakoja ir sunkina jų vaikų gyvenimą. Tokios iracionalinės baimės kelia konfliktus tarp generacijų ir gali jaunojoje generacijoje sugriauti Dievo vaizdą, religinius patyrimus ir net tautiškumą. Pasidarė išvadas, kad išvengsime izoliacijos, tik aplinkai pozityviai atsivėrdami, nors ir pavojaus kaina, kad dėl to net teks atsisakyti kai kurių lietuvių tradicijų.

Remdamiesi mūsų aptartųjų kūrinių medžiaga, ilgiau diskutavom, kiek ir kaip lietuviška kultūra ir tradicija liečia ir keičia mūsų gyvenimą išsivijoje, kur jos mus turtina ir kur varžo. Pastebėjome, kad daugelis mūsų poelgių ir baimių turi šaknis lietuviškame auklėjime, vyro ir moters rólų supratime ir pirmuose patyrimuose svetimoje aplinkoje.

Artūras Hermann

VOKIETIJOS LIETUVIUOSE

Spalio 19-20 d. d. Huettenfelde buvo Vokietijos lietuvių bendruomenės darbuotojų suvažiavimas. Dalyvavo apie 40 VLB veikėjų iš įvairių Vokietijos apylinkų.

Spalio 19 d. Vasario 16 gimnazijoje įvy-

ko Sporto šventė. Mokiniai ir mokinės įvairiose sporto šakose surado savo meistrus. Futbolistai žaidė prieš vokiečių Huettenfelde kaimo komandą. Šventę pravedė sporto mokytojai Joana Vaičiulaitytė ir Ronaldas Tesnau. Buvo vokiečių „Lampertheimer Zeitung“ spaudos reporteriai.

Spalio 24-26 d. d. Huettenfelde Lietuvių kultūros draugija turėjo savo metinį suvažiavimą. Buvo aukšto lygio diskusijos įvairiomis kultūrinėmis temomis. Šeštadienį vakare buvo koncertas. Hemsbach miesto kine LKR rodė filmą iš dabartinės Lietuvos. Suvažiavime dalyvavo apie 50 asmenų.

I Frankfurto Tarptautinę knygų mugę, prastą spalio 8-13 d. d., iš Vasario 16 gimnazijos buvo nuvažiavusi mokinė, mokytojų ir kitų darbuotojų grupė.

Naujasis Vasario 16 gimnazijos mokytojas Ronaldas Tesnau mokinį tarpe išpopuliarino orientacinio bėgimo sporto šaką ir su ja dalyvauja įvairiose varžybose pietinėje Vokietijoje.

Vokietijos lietuvių jaunimo sąjunga Muenchene rugsėjo 26-28 d. d. pravedė jaunimo suvažiavimą.

Bombos atentato metu rugsėjo 26 d. Muenchene Oktoberfeste buvo labai sunkiai sužeisti ir du jauni lietuviai: Vytautas Mečionis ir jo sesuo Sigitė Mečionytė. Ši Ingolstadt, abu buvę Vasario 16 gimnazijos mokiniai. Jiems teks apie metus išgulėti ligoninėje. Linkime pasveikti!

Vasario 16 gimnazija yra labai sunkiose finansinėse sąlygose. Aukos galima siųsti per pašta arba čekiu gimnazijos adresu: Privates Litauisches Gymnasium, Schloss Renhof, 6840 Lampertheim 4, West Germany, arba tiesiai į banko sąskaitą nr. 5820600 pas Deutsche Bank Weinheim (BLZ 670 700 10).

Vasario 16 gimnazijos tautinių šokių grupė, vadovaujama Juos Vaidulaitytės, šiais mokslo metais jau turėjo eilę pasirodymų. Buvo šokama Vasario 16 gimnazijos Tautos šventės minėjime rugsėjo 6 d., vokiečių publikai Biblis mieste spalio 12 d., VLB darbuotojų suvažiavimo metu spalio 18 d. ir Lietuvių kultūros draugijos suvažiavimo metu spalio 25 d.

Šokių grupė, nors ir naujai suformuota mokslo metų pradžioje, naujos mokytojos dėka jau labai gerai šoka.

Petras Verselis

MIRĖ E. M. DELKUS

Emma Marija Delkus mirė liepos 19 d. Marien Hospital Duesseldorfe. Palaidota 24 d. Duesseldorfo Nord Friedhof kapinėse. Laidojimo apeigas atliko ir paskutinį žodį tarė vietinis kun. Seiger. Buvo palaidota didesnio būrelio giminų ir artimųjų. Ant kapo sudėta daug vainikų ir gėlių.

Marija gimė 1914 m. rugsėjo 3 d. Skirsnemūnėje, Jurbarko par., vidutinių ūkininkų šeimoje.

Su visa Delkų šeima 1941 m. pavasarį, kaip repatrijantai, apėjo savo gimtąjį kraštą. Buvo apgyvendinti Rasmnize prie Stolp, Pomeranijoje. Čia ligi 1947 m. teko pergyventi baisiausius sunkius rusų ir lenkų okupacijos laikus, Marijai teko vienai sunkiomis sąlygomis uždirbti išlaikyti tėvams ir dviems mažamečiams augintiniams. Patyrė ir bado.

1947 m. po didžiausių vargų atvyko į Speckenbergą prie Hamburgo. 1952 m. mirė tėvelis. 1953 m. persikėlė gyventi į Duesseldorfą, dirbo fabrike. 1958 m. mirė mama. Marija aktyviai dalyvavo lietuvių bendruomenėje. Duktart buvo nuvažiavusi į Lietuvą.

Ji gyveno ir dirbo ne vien sau. Jos rūpestis buvo kitiems padėti, palengvinti sunkią gyvenimo našta. Sergančius globojo, laidotuviomis ir kapų tvarkymu rūpinosi.

Išvargusi visus šio pasaulio vargus, išsėkis sau ramiai, kad ir svetimoje žemėje.

Martynas Valaitis, Duesseldorf

SU KITAIS EGZILAIS

Spalio 24-26 d. d. Erlangene, Bavarijoje, buvo Tarptautinio Vidurio ir Rytų Europos katalikiškojo jaunimo biuro darbinis lavinimosi suvažiavimas. Vokietijos lietuvių jaunimo sąjunga, kuri su šiuo biuru artimai bendradarbiauja, šiais metais atstovavo Petras Verselis.

Penktadienis, spalio 24 d., buvo suvažiavimo ir atidarymo diena. Vėlyvą vakarą, daugumai atvykus, biuro jaunimo referentas Walter Klotzel atidarė suvažiavimą. Pristačius dalyvius, buvo aptarta darbotvarkė ir išdalytos pagalbinės darbo priemonės. Kitą rytą, šeštadienį, spalio 25 d., tuoj po pusryčių, prasidėjo darbas — atskirų etninių grupių veiklos pranešimai.

Lietuvių pranešime buvo kalbama apie Vokietijos lietuvių jaunimo sąjungos veiklą po IV PLJ kongreso. Paminėti 1979 m. pėkongresinės jaunimo suvažiavimas Huettenfelde ir 1980 m. jaunimo suvažiavimas Muenchene bei VLB žiniaraštis, kurio yra išeitę trys numeriai. Toliau buvo užsiminta ir apie lietuviškojo jaunimo veiklą Vasario 16 gimnazijoje (skautai, ateitininkai, evangelikų jaunimo ratelis bei mokiniių užsiėmimų grupės, pvz., foto,

laikraštėlio ir t. t.) ir pabaltiečių krikščionių studentų sąjungos rėmuose (lietuvių suvažiavimai, pabaltiečių suvažiavimai, literatūros būrelis, žurnalas „Annabergo lapelis“). Po pranešimo kitų tautybių atstovai ypač norėjo žinoti, kokios yra lietuvių kalbos žinios mūsų jaunimo tarpe bei kaip dažnai įvyksta PLJ kongresai. Papildomai buvo padaryta pastaba, kad Frankfurte galima universitete studijuoti lietuvių kalbą (galima ir kitur, pvz., Muenchene).

Sėkė kroatų, vengrų, slovaku, rumunų ir latvių bei Paulinum studentų bendrabučio (Muenchene, pirmumas studentams iš Vidurio ir Rytų Europos) pranešimai.

Po pietų dipl. rer. pol. Rudolf Mayer iš Muenchene, sociologas, skaitė referatą „Sociologinės moksline mintys tėvynės tema“. Su keliomis pertraukomis įvadas, referatas ir diskusijos tęsėsi ligi vėlyvo vakaro. Išryškėjo didelis nuomonų skirtumas tarp vokiečių moksline (nors ir pats pabėgėlis iš sudetų krašto) ir suvažiavimo dalyvių apie tėvynės termino supratimą.

Vakare dalyviai viename Erlangeno istoriniame studentų vynu restorane sėdėjo iki vidurnakčio. Stipriomis grupėmis atvykę vengrai ir slovakai traukė savo liaudies dainas, kartas nuo karto įpindami ir rusišką, kurias nors ir vadiną priešo dainomis, bet mėgsta dėl gražių melodijų.

Sekmadienį, spalio 26 d., po pusryčių buvo vengrų tautinių šokių grupės pasirodymas. Išpūdingos vengriškos muzikos lydimi, šokėjai parodė keturis šokus. Tačiau nei muzika, nei gražūs vengriški tautiniai rūbai negalėjo paslėpti, kad nebūtų buvę ko gėdintis ir lietuviams, jei būtų atsivėję kuriai nors savo grupę. Tiek Muenchene „Ratukas“, tiek ir Vasario 16 gimnazijos šokių grupė drąsiai gali lygintis su vengrais. Betgi reikia atvažiuoti!

Sėkė darbo posėdis. Diskutuota ateities veiklos plotas ir gairės. Norima į sekantį biuro suvažiavimą pakviesti ir pabėgėlius katalikus iš Vietnamo ir pan. Po sekmdieninių pamaldų, prie kurių vengrai ir slovakai prisidėjo savo giesmėmis, buvo nustatytos pagrindinės temos 1981 m. tautiniams politinio lavinimosi suvažiavimams: 1. tėvynės klausimas, 2. grupių prievartinis kilnojimas, 3. šeima šių laikų visuomenėje, 4. jaunus žmogus ir socialinė aplinka, 5. religinis persekiojimas ir žmogaus laisvės. Be to, dar kalbėta apie biuro organizacinius klausimus ir jo leidinį Information (Žinios).

Popiečiui įpusėjus, suvažiavimo dalyviai, įsigiję naujų žinių ir naujos motyvacijos veiklai savo tautinių grupių rėmuose, išsiskirstė namo.

Petras Verselis

ORGANIZUOJAMAS KETVIRTASIS PASAULIS

Savo šokią tokią organizaciją turi vadinašis Trečiasis pasaulis — tie kraštai, kurie nepriklauso Rytų ir Vakarų blokams.

Dabar Londone yra susidaręs komitetas, kuris ruošiasi 1981 m. liepos mėn. sukviešti atstovus ir suorganizuoti Ketvirtąjį pasaulį.

Kaip rengėjai rašo, į tą Ketvirtąjį tikų ne tik tokios įvairių kraštų mažumos, kaip samai, eskimai, indėnai, katalanai, estai, latviai, bet ir mažosios valstybės, kaip Šveicarija.

Jau esą užmegztį ryšiai su 450 grupių įvairiuose pasaulio kraštuose. Atidaromąją kalbą tame steigiamajame susirinkime pasakys pakviestas A. Solženicynas.

IS „SLUOTOS“ HUMORO

Šiandien pietaudamas suvalgiau dvi lėkštes.

(Iš nuogirdų)

Komplekso gamybinis pajėgumas 16 tūkstančių gyvulių ir 370 žmonių.

(Iš rajoninės spaudos)

Jaunąs brigadininkas savo jaunatviškumu sušildė visas brigados moteris.

(Iš pasisakymo)

PAIEŠKOJIMAS

Sūnus paieško savo tėvo Jono Austinsko, Prano sūnaus. Gavęs žinių, kad jo tėvas gyvena Anglijoje.

Rašyti „Europos Lietuviai“, 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT.

LIETUVISKOS PAMALDOS

NOTTINGHAME — lapkričio 16 d., 11.15 val., Židinyje. Minima Ausros Vartų Gailėstingumo Motina Marija ir Vytautas Didysis 550 metų mirties proga.

DERBYJE — lapkričio 16 d., 14 val., Bridge Gate.

BRADFORDE — lapkričio 16 d., 12.30 v.

NOTTINGHAME — lapkričio 23 d., 11.15 val., Židinyje.

STOKE-ON-TRENT — lapkričio 23 d., 14.30 val., St. Wulstan's, Wolstanton.

NOTTINGHAME — lapkričio 30 d., 11.15 val., Židinyje.

LEAMINGTON SPA — lapkričio 30 d., 14 val., St. Peter's, Dormer Place.

COVENTRY — lapkričio 30 d., 16 val., šv. Elzbieta.